

Ozvěna
umdlených
stínů

František Šis

Ozvěna
umdlených
stínů

František Šis

TROSKA VÁŠNĚ

Matná touha duší mou nejistá line,
pálí v spáncích krví rozžhavenou,
bloudí tmou, hned jaseš spěje v žáry siné,
děsí, spájí duši omámenou.

A zemdlena v mlhách těžkých dále klopýtá,
potácí se ve mdlobě znavené,
až rozkoše číše klesne na zem dopitá –
Poslední troska vášně strávené.

DO MÉHO NITRA PADAL SNÍH

Do mého nitra padal sních,
ve vločkách sních,
zvolna plnil moji hrud'.

Na rtech mých mrzl trpký smích,
blínový smích,
poslední rozkoše zbylá chuť.

A já ležel tak zemdlen tich,
ve mdlobě tich,
můj strhán, zmrtven každý úd.

Dál dral se v nitro mystický sních,
nažloutlý sních,
v tlumeném rytmu slabil krve tluk.

SLZA

Suchá slza padá z sinalého oka,
s hořkým úsměvem se vlévá do duše,
jež vyprahlá chtivě v sebe ji hned loká,
hasí žlutý plamen, jenž žíravě kouše.

A bolest dál hoří, bolest dále zpívá –
Duše v zápase zoufání se svíjí –
A slza dál padá, dál nitro rozrývá –
Slza za slzou – kapka za kapkou – zvolna – jistě – ubíjí.

SMUTEK ROZKOŠE

Rty žhnou v smrtícím žáru tvých polibků,
srdcem monotónní klid vane.

Ne, já tě nemiluji, z brutálních požitků
oheň rozžhavené mrtvoly plane.

Má krev hoří v bakchantickém tvém objetí,
duší jde lhostejně hrobový chlad,
ne, já tě nemiluji, v závratném chtivých smyslů sepjetí
piji jen smutnou rozkoš tvých vnad.

Sladkým jedem tvých půvabů lámu sílu svých bolestí,
klamu duši, pálím ohně poslední,
až vypiji z opojných nader tvých v černé zvěsti
píseň pohřební.

POSLEDNÍ SVĚTLO

Duše zatemnila.
Poslední světlo zhaslo,
poslední zmrtven nitra cit.

Z duše kostra zbyla.
Lhostejně kráčí v peklo,
lhostejně, kdy má bolem výt.

KLETBA LÁSKY

Ve vilném výparu brlohu vášně dravé,
v křečích smutku se vyděděnka svíjí,
prodejný automat černý lásky rouhavé.
Tajně ji líbali – veřejně plijí.

Je sama. Může odhodit úsměvu masky,
jimiž za peníze hostí, kdo přijde k rozkoši lživé.
Je sama. A s ní jen předčasné vrásky
a vzpomínky, takové strašné, mstivé

vzpomínky. Blínu pláč v hrdlo ji škrťí, zžírání,
snad vzpomíná na svá dětská, mladá léta.
Drsná slza rty její bezkrevně hořce svírá.
Všecko shnilo, rozpadlo. Po všem veta.

Zdržená zoufalost všemi praská strunami.
Válí se po zemi, hlavou divě tříská,
vytlouci z ní vzpomínky, ty děsné vzpomínky
smrtícími ranami.
Rve, vše rve, vlasy, maso, vše – krev černá tryská.

Všecku ji vylit z bezštávného, uvadlého masa,
páchnoucího bahnem rybníčním mrtvě.

Vše vysáto – vše cizí hrubou rozkoší – vše síla, vůně,
krása,
vše prohráno, vše v smutné, bídné bitvě.

Kdosi jde. Rychle setřít slzy, rychle zjasnit líc.

Kupec jde. Hahaha. Jde koupit si mrtvolu.

S nenávisť, vztekem – se studem mu zírá vstříc –

A kolem tupo, mrtvo – všecko tupé, mrtvé – v tupém
mrtvém bolu.

HADOVÉ VYLÉZAJÍ Z DOUPAT SVÝCH

Hadové vylézají z doupat svých,
usazují se na mém těle,
ovíjí se kol krku mého,
obtáčejí se kol prsou mých.

Cítím žár na rtech svých
jako polibek ženy zrádné,
cítím palčivost v srdci svém
jako dýkou bod milenky.

A modrají rty mé,
a černá hrud' má.

Mé tělo se svíjí v křečích prudkých,
cuká sebou jak v objetí vášnivém,
v němž bolestí sladkou život vytéká,
najednou vytéká – tělo se láme – život vytéká –

RÁD MÁM MRTVÁ TĚLA

Rád mám mrtvá těla,
zlomena v mlhách černých leží chladná,
v těžkém soumraku v tajemné neznámo duše uletěla,
v němém zápasu zhroucena síla zrádná.

Beru v ruce žluté hlavy,
v mlčelivém svitu v prázdné důlky oční zírám zničené,
za uprchlou vůní jich snů v bledé záři paprsek vysílám lkavý,
v zážehu křísení mrtvé rty varem pocelu své krve líbám
vznícené.

Nervosní prsty kladu na klenby srdce zkamenělé,
vytekly tony z něho v jásotu žhavých iluzí na vlnách
neznáma bouřící,
vítězný hrob urval tajemných nadějí mystické květy zmrtvělé,
v napjatých akordech melancholií fantomy minula
zablýsknou v posledním dýmu kouřící.

Smutné loučení dlouhým hledem žalujících rytmů se line,
v bizarním víru zčernalé mlhy po života stopě slídím.
Marno. Všude chlad dýchá. Slza hořké krve se z očí řine.
V zadumání třesoucího puchu hrobu stojím. Nelituji, jen
závidím.

MŮJ HROB VYSTELETE RUDÝMI RŮŽEMI

Můj hrob vystelte rudými růžemi,
mé milenky, všechny mne odnese v hrob.

Oblečte se, jak jsem vás miloval,
a všechny ozdobte se růžemi rudými.

Nekladte mne v rakev,
neškrťte v cárech těla mého,
odevzdejte je zemi volné, jak na svět přišlo.

A rudé růže sypejte na tělo mé –
ať snáší se na mé rty, jak polibky vaše,
ať slétají k hrudi mé, jak ňadra vaše,
ať skryto tělo mé, jak v objetí vašem.

A budu snít.

SENTIMENTÁLNÍ IRONIE

V sentimentální náladě mdlým hlasem slabě pěji,
kdy v temných alejích mých zahrad mrtví se procházejí.

V mé duši šero zelené do dálek temných svítí,
kam chodí myšlenky ušlé spát, jak začíná psů vytí.

Mollovými akordy hudba v šeru táhle zní,
jako když dívka uštvaná nad svedeným mládím sní.

Bázlivé melodie puchem hrobu krev sytí,
v mystickém sněhu chladnou vášně barbaři lítí.

V dálce lilie zprzněné v rezavých rakvích lkají,
kdy dívky vlnu ňader svých za peníz černý dají.

Básníka věnec zcuchaný z bezvlasé hlavy visí,
iluzí pláč do výskotu života vždy se mísí.

Umění hymnu velebnou ulice ryk přehluší,
nadšení lidé dál pějící o ideálech duší. – – –

Úsměv na tváři zmlkl všem, kdo zpěv můj poslouchají,
ústa má bolesti rosu z černavých květů sají.

Bezkrévné lkavé tóniny se zádumčivě chvějí,
já lhostejným smíchem mrtvolý všemu se, všemu smějí.

Tvarosloví nočních můr aneb vivisekce lidství v díle Martina Mrkvy

Martin Mrkva je výtvarník novátorský, a zároveň věrný kořenům tradice. V jeho díle zažíváme rekurzi tzv. nové figurace, která dle třetího Newtonova zákona klade odpor sentimentálně-estétským tendencím a tvoří kontrapunkt neosobnímu abstraktnímu umění. To jako zhoubný bumerang odklonu od tradičního zobrazování forem opětovně prolétlo rozetou katedrálou současného věku, aby svým odtržením od reality zničilo vše hodnotné a smysluplné.

Ač Mrkva opětovně rehabilituje koncepcce mimetismu, skutečnost samozřejmě nezobrazuje „*verbatim et litteratim*“, nýbrž svět nahlíží svou vlastní optikou – občas lyricky vzletnou, a občas trdomyslnou a hluboce melancholickou. Je patrná inspirace Lucianem Freudem, s nímž sdílí inklinaci k ztvárňování nahých, fyzicky nedokonalých postav a také názor, že malířství by mělo v první řadě zneklidňovat. Rovněž nalezneme četné odkazy na Francise Bacona, jehož citát „*Všichni jsme maso, jsme potenciální mrtvoly,*“ převádí do své malířské praxe.

Jsme svědky defilé rozpadu a všudypřítomné dezintegrace, kdy se figury na plátnech rozkládají a roztékají jako Baudelairova mršina mokvající na slunci. Krom korpulentních, nemocných a jinak ohavných postav v obrazech nalezneme i výjevy mrtvých zvířat a dekapitovaných lebek radiující atmosféru bytostné marnosti a osamělosti. Malíř goyovsky materializuje noční můry. Jeho Jezule je obézni a mrtvolně bledé, zatímco postavu matky Bohorodičky konstituuje deformita, zhýralost a zjevná mánie.

To vše autor vyvažuje senzitivitou a subtilností své výtvarné techniky změkčující kontury a rozostřující tvary, jako se cukr rozpouští v absintu. Ponuré dekadentní nálady Mrkva produhovňuje přítomností mytologických postav (Léda, Marsyas, Adónis, Prométheus...), ale i mučedníků, jako jsou svatý Šebestián či svatý Jiří. V neposlední řadě se ve své sérii *Myslitelů* inspiruje stejnojmennou sochou od Augusta Rodina, jež smutně vévodí jeho *Bráně pekel*. Nejtypičtějšími jsou pro Mrkvu ovšem kompozice rohlíků zastupujících lidské postavy (sic).

Použijeme-li Artistotelovu terminologii, Mrkva ve svých dílech mění *substance* (podstaty) jsoucen, avšak zachovává jejich *akcidenty* (tj. nepodstatné či náhodné vlastnosti), takže rohlíky představující člověka sice nemají tvar lidského těla, ale mají např. barvu lidské kůže. Skupiny rohlíků zde symbolizují rozrušené davy či zápolící pluky vojáků ne nepodobné Altdorferově *Bitvě u Issu*, přičemž jejich mnohost je prostředek k děsu, a zároveň i monumentalitě docílené prostřednictvím chytrého vizuálního mimikry.

Malíř nás ve svých obrazech často svádí na scestí, čerpaje z řeckého před Sokratovského filozofa Parmenida zabývajícího se dichotomií pravdy a klamu (*aletheia* a *doxa*). Stejně jako Parmenidés zpochybňuje a kritizuje lidskou zkušenost, kterou považuje za povrchní zdání a iluzornost smyslového vnímání dokládá matením našeho zorného pole, kde na sebe pečivo bere podobu člověka, a člověk je naopak upozadován do stínu svých špatných vlastností, jako jsou agrese a perverze, kde rohlíky nápadně připomínají erektované mužské penisy.

Humanita je v umělcově pojetí pokládána za zdroj všeho zla a utrpení, avšak jak poznamenal empirik J. S. Mill: „Je lepší být nespokojenou lidskou bytostí než spokojeným prasetem.“

Kamil Princ

Ozvěna umdlených stínů

výbor veršů z básnické sbírky *Umdlené stíny* (1902)

Vydání první.

Text: František Sís

Ilustrace: Martin Mrkva

Písmové fonty: František Štorm

Rok vydání: 2025

Vydal a doslov napsal: Kamil Princ

Vydáno v Praze jako doprovodná bibliofilie
k výstavě *Umdlené stíny*.

